

**KARTLÄGGNING
AV KOMMUNALA
YRKESUTBILDNINGAR
FÖR VUXNA OCH
YRKESHÖGSKOLAN**

**ÖSTRA MELLANSVERIGE
2009-2014**

MÄLARDALSRÅDET

Länsstyrelsen
Stockholm

Inledning

Sverige är en kunskapsnation på en global marknad. Tillgång till kunskap och kompetens är avgörande för ett väl fungerande samhälle och Sveriges tillväxt. En god matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft är en förutsättning som skapar möjligheter för offentlig sektor och näringslivet att möta de utmaningar som t.ex. demografiska förändringar, ökade kunskaps- och kompetenskrav i arbetslivet, och urbanisering medför.

Under de senaste åren har frågor om yrkesutbildningarna och kopplingen mellan skolan och arbetslivet kommit allt mer i fokus. Anledningarna är flera. Näringslivet upplever att matchningen på arbetsmarknaden har försämrats och ungdomarna väljer bort gymnasiala yrkesutbildningar. 2009 startades Yrkeskolekolan (YH) och kommunerna gavs möjlighet att söka statsbidrag för utbildningar inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna (yrkesvux). Yrkesvux och YH är två utbildningsformer som ska möta de behov som finns på arbetsmarknaden. Vilka utbildningar har getts och motsvarar de regionernas behov?

Länsstyrelsen i Stockholm och Mälardalsrådet har genomfört en kartläggning av yrkesvux och YH mellan åren 2009-2014 i Stockholm och Östra Mellansverige. Många yrkesutbildningar kräver stora investeringar och är dyra i drift. Funktionella arbetsmarknadsregioner tar inte alltid hänsyn till länsgränser och utifrån ett storregionalt och regionalt perspektiv finns det framför allt inom yrkesvux en samverkanspotential.

Yrkesutbildningarna

Redan på 90-talet uppmärksammade politiken behovet av att lyfta arbetskraftens kompetens. Kunskapslyftet var en satsning på yrkesutbildning för vuxna. Samtidigt ökade ungdomarnas deltagande i gymnasieskolan till att i princip omfatta alla ungdomar. Under 1990-talet ökade också andelen av ungdomar som valde en studieförberedande utbildning med ca 15%, till 55%, samtidigt har intresset hos unga att söka yrkesutbildningar minskat. Denna trend har fortsatt och förstärkts sedan införandet av GY 11, särskilt i Stockholms län, där drygt 23% av ungdomarna väljer ett yrkesförberedande program på gymnasiet. Ett minskande intresse bland unga för yrkesutbildningar är inte unikt, utan en trend i Europa.

När ungdomarna väljer bort yrkesförberedande utbildningar medför det att utbudet av utbildad arbetskraft minskar. När gymnasieskolan inte klarar av att kompetensförsörja regionerna blir vuxenutbildningen ännu viktigare ur både ett individ- och ett tillväxtperspektiv. Yrkesutbildning på vuxennivå blir därmed en allt viktigare pusselbit i kompetensförsörjningen och det svenska utbildningssystemet. Det handlar både om gymnasial yrkesutbildning för vuxna men även yrkeskolekoleutbildningar. I budgetpropositionen för 2016 finns satsningar på permanenta platser inom både yrkesvux och yrkeskolekolan.

Kartläggning av Östra Mellansverige

Östra Mellansverige är en funktionell arbetsmarknadsregion, ett flertal arbetsresor sker både inom och mellan länen i Östra Mellansverige. Det är därför intressant att ur ett storregionalt perspektiv synliggöra vilka yrkesutbildningar (yrkesvux, lärling, förarutbildning och YH) som erbjuds och hur det svarar mot den efterfrågan som finns.

Målet med kartläggningen är att bidra med ett kunskapsunderlag som visar hela Östra-Mellansveriges utbud av yrkesutbildningar de senaste åren. Vår förhoppning är att det kan bidra till en dialog och utveckling hos regionala och lokala aktörer som arbetar med dessa utbildningsformer, eller andra aktörer som har ett intresse av kompetensförsörjningsfrågor kopplade till dessa utbildningsformer. Det har varit av vikt att arbetet skett i samspel och med återkoppling från regionens kompetensplattformar.

Kartläggningen baseras på Skolverkets officiella statistik och rapporter samt Yrkeskolekolemyndighetens statistik och rapporter kring ovan nämnda utbildningsformer, samt på analyser som Arbetsförmedlingen har gjort.

Kartläggningen ger en trolig bild, men inte helt fullständig, över utbudet i Östra Mellansverige för dessa utbildningsformer 2009-2014. Inom yrkesvux dominerar Hälsa, vård och omsorg. På YH-utbildningarna är fördelningen mellan utbildningarna jämnare.

Om statistiken

Statistiken inhämtades från Skolverket och Myndigheten från Yrkeshögskolan. Skolverkets statistik över yrkesvux är behäftat med ett flertal olika svårigheter som gör att tolkningen av resultaten ska göras med försiktighet. Mälardalsrådet och Länsstyrelsen i Stockholm har i dialog med Skolverket diskuterat bristerna och hur de påverkar användningen och tolkningen av kartläggningen. Nedan följer några förbehåll för vad kartläggningen kan bidra med och dess begränsningar.

- Yrkesvux är ingen isolerad utbildningsinsats. Vissa kommuner rapporterar yrkesvux tillsammans med Komvux, eftersom utbildningarna kan överlappa och gå in i varandra. Vilket gör det svårt att särskilja vilken utbildningsverksamhet statsbidraget använts till.
- Yrkesvux registrerar kurser och inte hur lång utbildning individen har fått, vilket gör det svårt att säga vad man egentligen utbildat till i slutändan.
- Material som återrapporteras till Skolverket är av bristfällig kvalitet: individer kan vara registrerade flera gånger och uppföljningen på kön, ålder och bakgrund saknas i flera fall.

Svårigheterna att enkelt sammanställa statistiken ledde till diskussioner med Skolverket kring hur uppföljning och återrapportering kan förbättras. Där behöver ett utvecklingsarbete ske både från kommunernas sida som Skolverket för att framtida kunskapsunderlag ska bli bättre kvalitetsmässigt. I sammanställningen av material från Arbetsförmedlingen upptäcktes också svårigheter att jämföra deras regionala prognoser.

All statistik är inte bristfällig. Förarutbildning, YH-utbildningar och lärling redovisas korrekt. Trots bristerna kan kartläggningen användas för att se tendenser över tid och visar en trolig om än inte helt fullständig bild över utbildningarna i Östra Mellansverige över tid.

Mälardalsrådet

Mälardalsrådet är en politiskt styrd samverkansorganisation för kommuner och landsting i Stockholm-Mälardalenregionen. Vi arbetar för att stärka regionens internationella konkurrenskraft genom att vara en mötesplats för politik, näringsliv och akademi.

Tillsammans med regionens aktörer verkar Mälardalsrådet för en stark kunskapsregion och för ökad samordning och samsyn i kompetensförsörjningsfrågor, bland annat genom att sprida information till beslutsfattare och opinionsbildare om Stockholm-Mälardalenregionens utmaningar och målsättningar som kunskapsregion.

Stockholm-Mälardalenregionen är en stark kunskapsregion, med ett kunskapsintensivt näringsliv och en befolkning med hög utbildningsnivå. De närmsta åren väntas befolkningen i regionen öka kraftigt och förändringen mot en mer kunskapsbaserad arbetsmarknad med hög förändringstakt kräver möjlighet till omställning. Det här innebär att vi behöver ett väl fungerande och heltäckande utbildningssystem som kan ta vara på och utveckla kunskaper och kompetenser.

En av de största utmaningarna som regionen står inför är frågan om kompetensförsörjning och hur vi tillsammans kan skapa bättre matchning mellan utbildning och arbetsliv.

Länsstyrelsen Stockholm

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Länsstyrelsen är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter å den andra. Landshövdingen är chef för länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

Sverige är indelat i 21 län. I varje län finns en länsstyrelse och en landshövding - regeringens företrädare i länen.

Det är många uppgifter som Länsstyrelsen har att samordna för Stockholmsregionens drygt två miljoner invånare bosatta i länets 26 kommuner, i samråd med regionala myndigheter, organisationer och företag. Allt från att vara valmyndighet till att svara för den regionala räddnings- och säkerhetstjänsten. Vi arbetar med frågor som rör miljö, natur, näringsliv, social utveckling, djurskydd, jämställdhet, integration, transporter, infrastruktur och bostäder. Utöver de uppgifter som Länsstyrelsen normalt ska lösa, kommer ett antal särskilda uppdrag och projekt varav några har en internationell dimension.

Yrkesutbildningar inom yrkesvux och yrkeshögskolan i Östra Mellansverige

År 2009 startades Yrkeshögskolan och kommunerna gavs möjlighet att söka statsbidrag för utbildningar inom yrkesvux. Kartläggningen baseras på statistik från Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan. Det ger en trolig bild över utbudet i Östra Mellansverige för dessa utbildningsformer mellan 2009-2014. Inom yrkesvux dominerar Hälsa, vård och omsorg. På YH-utbildningarna är fördelningen mellan utbildningarna jämnare.

Totalt har 50 728 respektive 38 918 antagits till utbildningar inom yrkesvux och YH-utbildning i Östra Mellansverige under perioden 2009-2014. Det motsvarar 30% av yrkesvux och 33% av YH-utbildningarna riket. Förar- och lärlingsutbildningar är relativt små utbildningsformer. Majoriteten av personer som läser en yrkesutbildning läser på YH eller på yrkesvux. Stockholms län har högst antal antagna inom yrkesvux och YH-utbildningar i Östra Mellansverige. Följt av Östergötland, Uppsala och Västmanland. Uppsala har emellertid mottagit minst statsbidrag i för yrkesvux. Inom yrkesvux har flest antagits till Hälsa, vård och omsorg under perioden 2010-2014. Inom YH-utbildningar är flest antagna till Ekonomi, administration och handel och Teknik och tillverkning. I län med tydlig industripräglad arbetsmarknad såsom Västmanland och Södermanland tillhör utbildningar inom Teknik och Tillverkning till de allra vanligaste. Stockholm skiljer sig åt med relativt många antagna inom Data/IT.

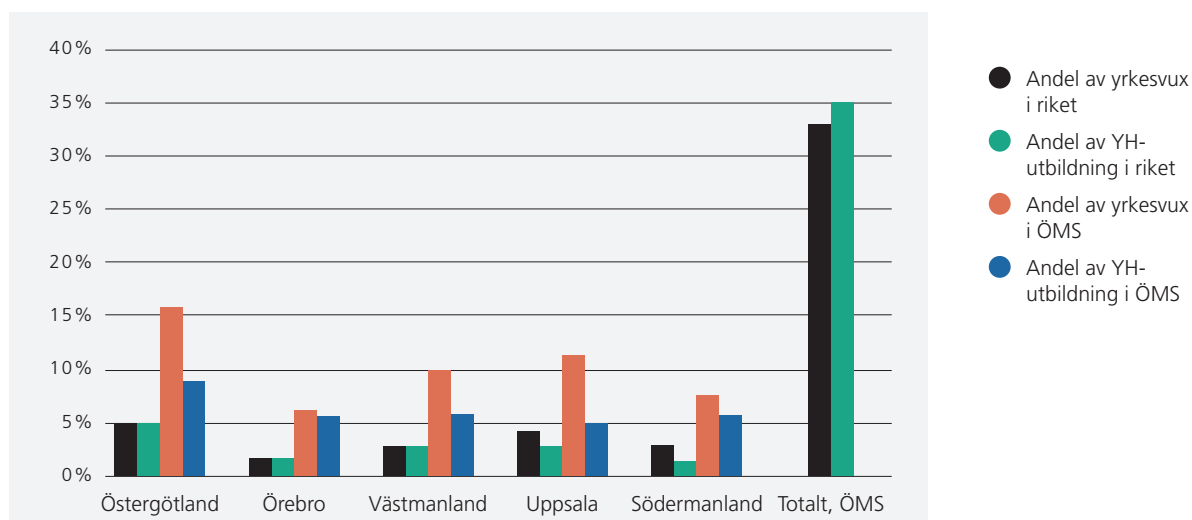
För yrkesvux redovisas även kön, ålder och födelseregion i kartläggningen. Ungefär 35 000 kvinnor har under perioden antagits till yrkesvux i Östra Mellansverige,

vilket kan jämföras med ca 19 000 män. Detta innebär att nästan två tredjedelar av personerna antagna till yrkesvux i Östra Mellansverige är kvinnor. En förklaring till detta är att de största utbildningarna som anordnas inom yrkesvux generellt har en stor andel kvinnor, såsom vård och omsorg. Inom YH-utbildningen är antalet antagna jämnare mellan könen. Inom yrkesvux i Östra Mellansverige har antalet antagna i åldersspannet 20-24 år minskat över tid. Från nästan 4000 antagna 2010, är det drygt 2000 antagna 20-24 åringar 2014. Åldersspannen 30-34 år och 35-44 år ligger mer konstant kring 1500-2000 antagna per år över samma tidsperiod.

Antal antagna individer födda i Sverige uppgår till 26 000 under hela perioden 2010-2014. Personer födda utanför Sverige uppgår till ungefär 18 000. Detta innebär att ungefär 4 av 10 personer som antagits till yrkesvux i Östra Mellansverige är födda utanför Sverige.

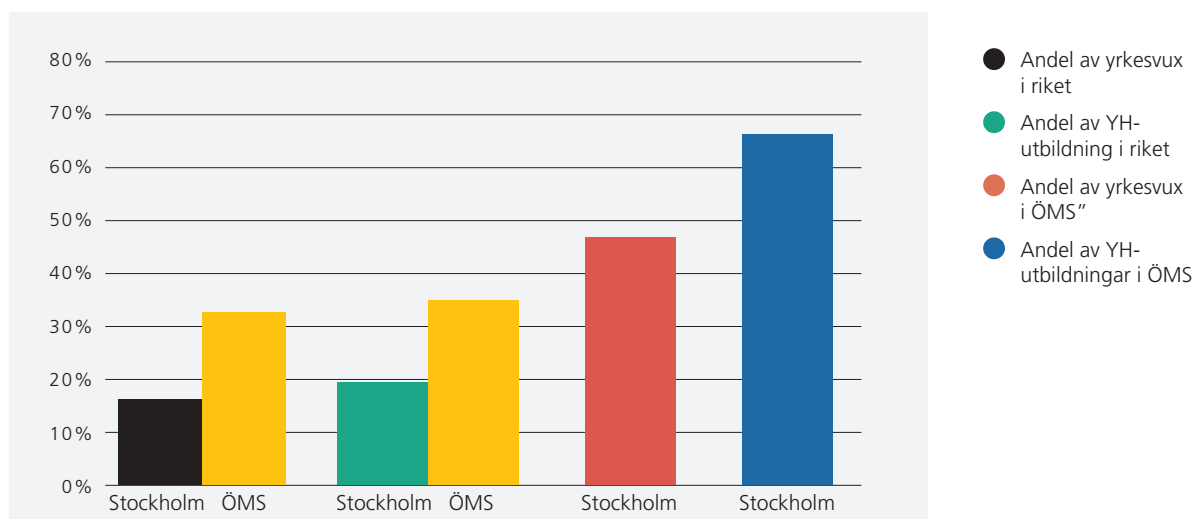
Kartläggningen visar på tendenser över tid, det ger en trolig men inte helt fullständig bild över yrkesutbildningarna. Dessa tendenser väcker frågor om vad mer som måste till för att bryta exempelvis den könssegregerade arbetsmarknaden, nå de grupper som står längst från arbetsmarknaden och samtidigt möta behoven av kompetens?

Andel av yrkesvux och YH-utbildning i Östra Mellansverige och riket länsvis, exklusive Stockholms län, 2009 – 2014

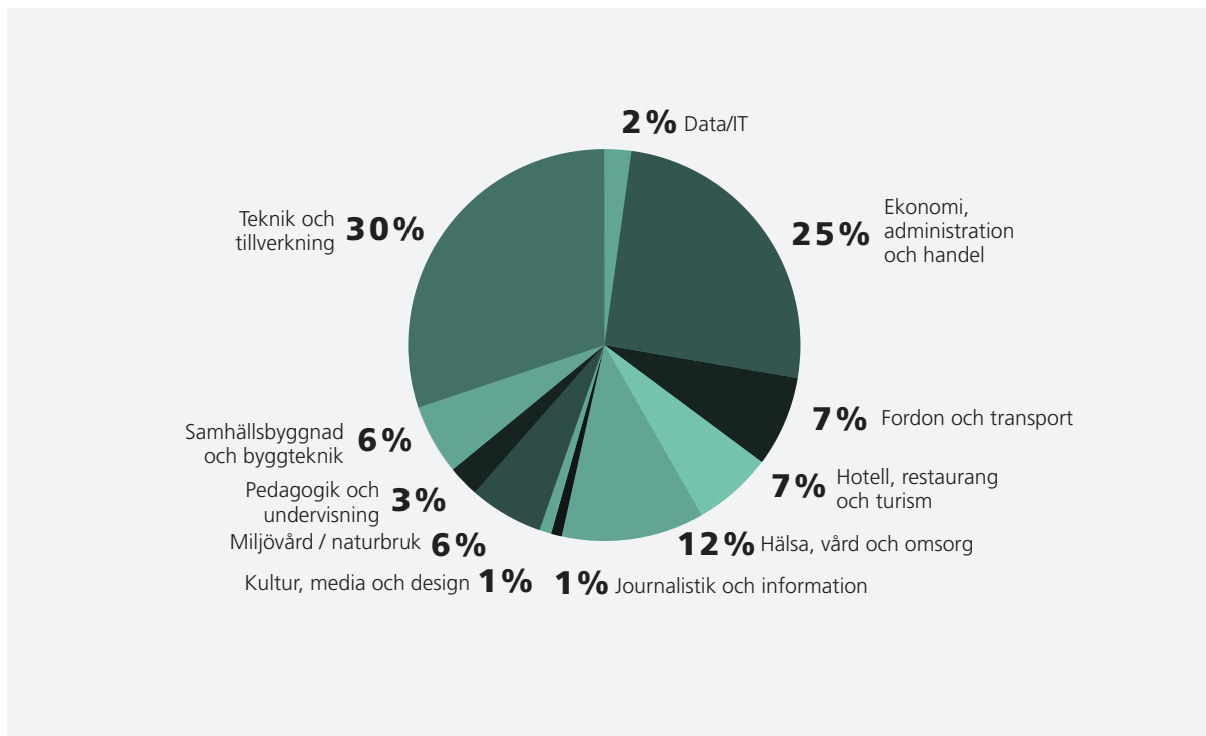
Diagrammet inkluderar ej Stockholms län.

Andel av yrkesvux och YH-utbildning i Östra Mellansverige och riket i Stockholms län 2009 – 2014

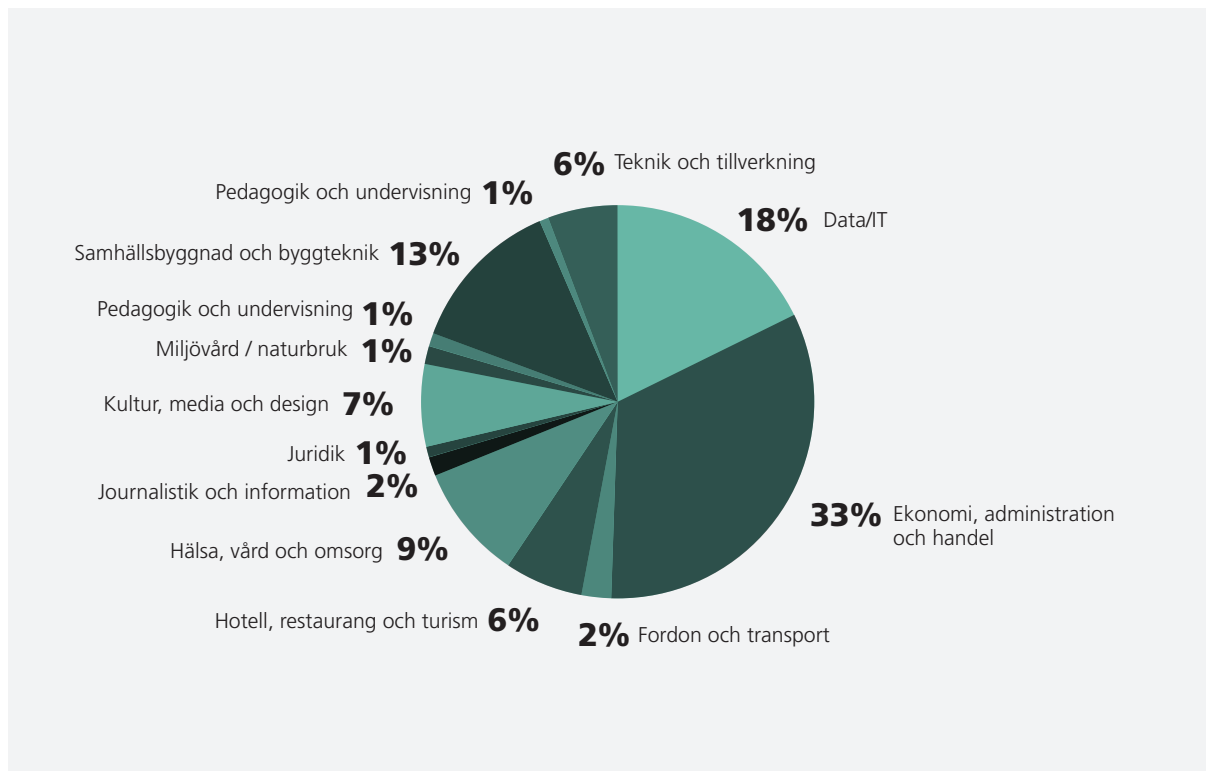

Diagrammet inkluderar endast Stockholms län.

Totalt antal antagna till YH-utbildningar i Östra Mellansverige exklusive Stockholm 2009-2014

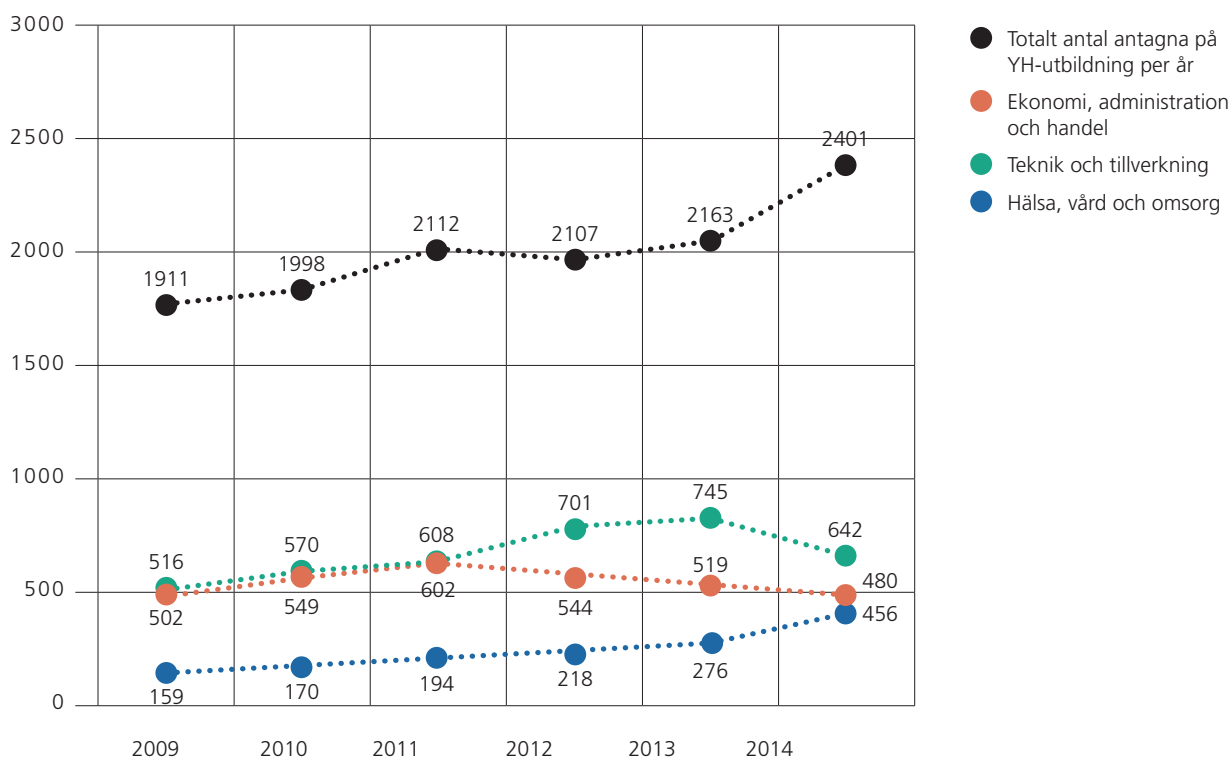

Totalt antal antagna till YH-utbildningar i Stockholms län 2009-2014

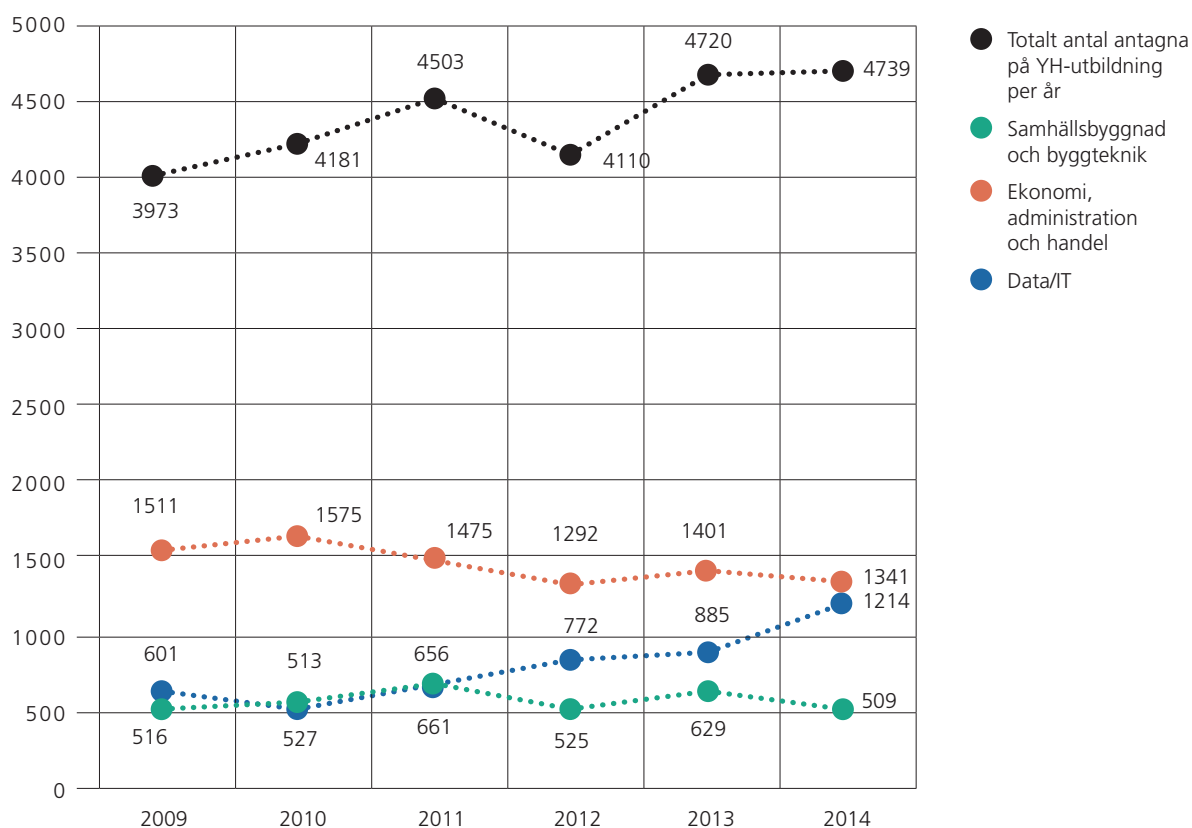
Antagna till YH-utbildningar i Östra Mellansverige exklusive Stockholm 2009 - 2014

Diagrammet visar de tre utbildningsområden med flest antal antagna över tid.

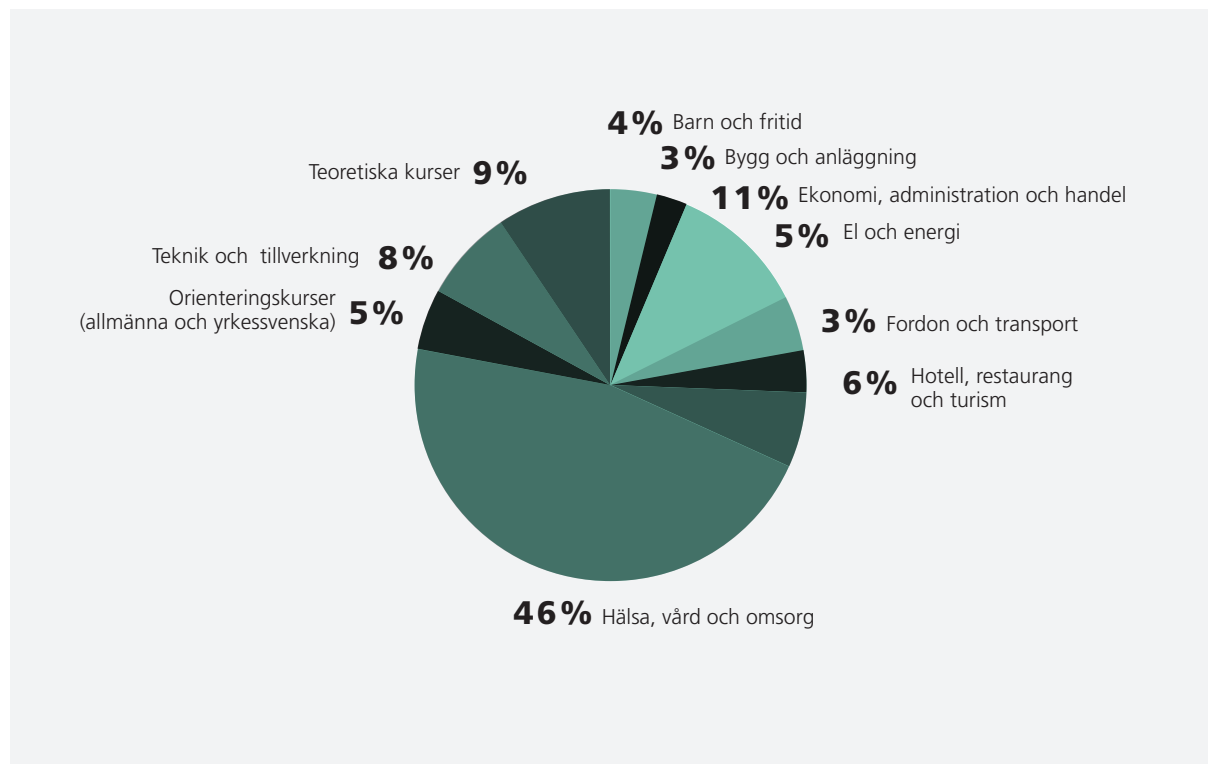
Antagna till YH-utbildningar i Stockholms län 2009 - 2014

Diagrammet visar de tre utbildningarna med flest antal antagna över tid.

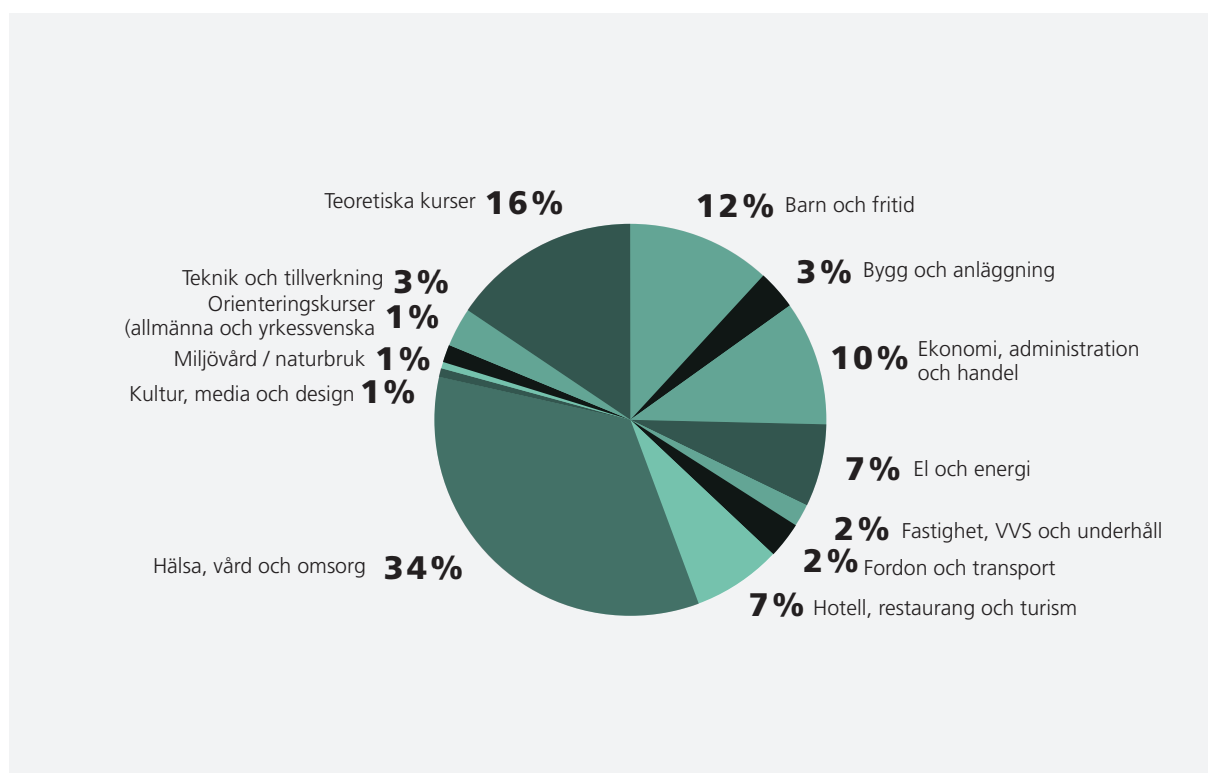
Totalt antal antagna till yrkesvux i Östra Mellansverige exklusive Stockholm 2010-2014

Diagrammet inkluderar ej lärling och förarutbildning.

Totalt antal antagna till yrkesvux i Stockholms län 2010-2014

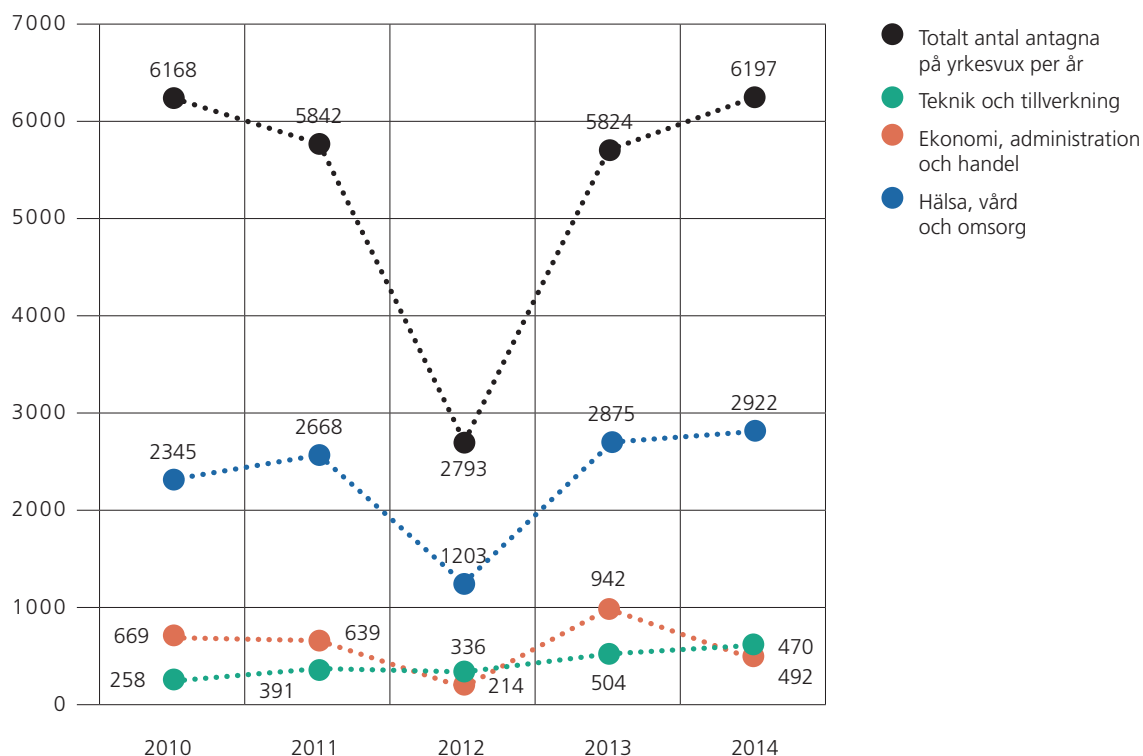
Diagrammet inkluderar ej lärling och förarutbildning.

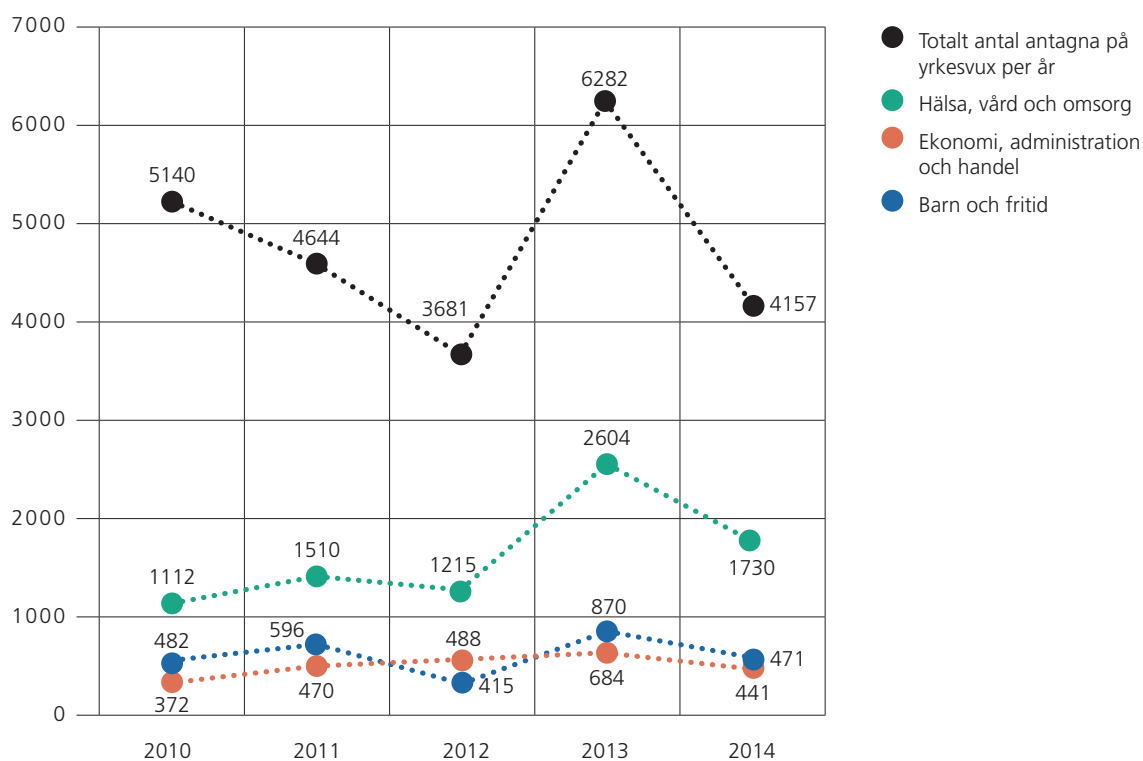
Antagna till yrkesvux i Östra Mellansverige exklusive Stockholm 2010 - 2014

Diagrammet visar de tre utbildningsområden med flest antal antagna över tid.
Diagrammet inkluderar ej lärling och förarutbildning.

Antagna till yrkesvux i Stockholms län 2010 - 2014

Diagrammet visar de tre utbildningsområden med flest antal antagna över tid.
Diagrammet inkluderar ej lärling och förarutbildning.

Tabell 1: Utbildningar i Östra Mellansverige 2009 - 2014

UTBILDNINGSTYP	KATEGORI	2009	2010	2011	2012	2013	2014	TOTAL
YH	Data/IT	629	513	685	801	939	1 351	4918
	Ekonomi, administration och handel	2 013	2 124	2077	1 836	1 920	1 821	11 791
	Fordon och transport	242	310	336	306	211	171	1 576
	Hotell, restaurang och turism	451	357	424	394	447	439	2 512
	Hälsa, vård och omsorg	430	645	670	602	711	898	3 956
	Journalistik och information	47	52	51	52	157	164	523
	Juridik	38	39	40	37	38	39	231
	Kultur, media och design	364	284	297	264	313	372	1 894
	Miljövård / naturbruk	221	182	175	222	208	148	1 156
	Pedagogik och undervisning	61	103	124	64	133	125	610
	Samhällsbyggnad och byggt teknik	599	621	753	643	716	759	4 091
	Säkerhetstjänster	57	58	27	49	32	33	256
	Teknik och tillverkning	702	861	927	947	1 044	808	5 289
	Övrigt	30	30	29		14	12	115
FÖRARUTBILDNING	Godstransport 1		66	59	126	75	52	378
	Godstransport 2		103	97		46	93	339
	Persontransport		128	77	123	138	178	644
LÄRLING	Barn och fritid			3	61	171	384	619
	Bygg och anläggning			55	118	146	433	752
	Ekonomi, administration och handel			15	90	68	174	347
	El och energi			3	2	3	15	23
	Fastighet, VVS och underhåll			6	12	20	59	97
	Fordon och transport			4	35	40	64	143
	Hotell, restaurang och turism			46	111	227	550	934
	Hälsa, vård och omsorg				47	129	239	415
	Miljövård / naturbruk			7	4	1	11	23
	Teknik och tillverkning			34	23	27	66	150
	Uppgift saknas				7	2	32	41
	Övrigt			12	21	33	4	70
YRKESVUX	Barn och fritid		569	769	448	1 145	892	3 823
	Bygg och anläggning		316	271	220	335	295	1 437
	Ekonomi, administration och handel		1 041	1 109	702	1 626	911	5 389
	El och energi		764	736	407	518	383	2 808
	Fastighet, VVS och underhåll		0	0	128	306	251	685
	Fordon och transport		254	208	294	498	360	1 614
	Hotell, restaurang och turism		764	688	459	761	689	3 361
	Hälsa, vård och omsorg		3 457	4 178	2 418	5 479	4 652	20 184
	Kultur, media och design		161	150	85	0	0	396
	Miljövård / naturbruk		141	111	49	79	78	458
	Orienteringskurser (allmänna och yrkessvenska)		214	280	152	93	913	1 652
	Teknik och tillverkning		406	502	435	750	653	2 746
	Teoretiska kurser		3 221	1 484	677	514	276	6 172
	Övrigt					0	2	1
TOTAL		5 884	17 784	17 519	13 471	20 115	19 848	94 621

Tabell 2: Antal kvinnor, män och utbildningstyp
i Östra Mellansverige 2009 - 2014

UTBILDNINGSTYP	KÖN	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL
YH	Kvinnor	2 978	3 087	3 335	3 012	3 441	3 655	429	19 937
	Män	2 906	3 092	3 280	3 205	3 442	3 485	234	19 644
	Uppgift saknas								
FÖRRARUTBILDNING	Kvinnor		32	50	30	30	40		182
	Män		265	201	219	229	293		1 207
	Uppgift saknas								
LÄRLING	Kvinnor			85	287	516	1 149		2 037
	Män			99	242	343	866		1 550
	Uppgift saknas			1	2	8	16		27
YRKESVUX	Kvinnor		8 705	7 783	3 848	6 269	5 918		32 523
	Män		4 230	3 304	2 205	3 826	2 805		16 370
	Uppgift saknas		379	3		39	38		459
TOTAL		5 884	19 790	18 141	13 050	18 143	18 265	663	93 936

Tabell 3: Födelseregion och utbildningstyp
i Östra Mellansverige 2010 - 2014

UTBILDNINGSTYP	FÖDELSEREGION	2010	2011	2012	2013	2014	TOTAL
FÖRRARUTBILDNING	Europa	37	25	18	31	19	130
	Sverige	130	129	115	128	125	627
	Uppgift saknas	36	5	4	3	9	57
	Utanför Europa	93	99	112	97	170	571
LÄRLING	Europa		12	65	86	216	379
	Sverige		115	317	525	1 222	2 179
	Uppgift saknas		8	58	56	90	212
	Utanför Europa		50	91	200	503	844
YRKESVUX	Europa	744	839	531	878	700	3 692
	Sverige	4 916	5 793	3 229	5 092	4 133	23 163
	Uppgift saknas	2 435	1 781	476	652	1 351	6 695
	Utanför Europa	2 899	2 782	1 817	2 715	2 250	12 463
TOTAL		11 290	11 638	6 833	10 463	10 788	51 012

Tabell 4: Ålder och utbildningstyp
i Östra Mellansverige 2010 - 2014

UTBILDNINGSTYP	ÅLDER	2010	2011	2012	2013	2014	TOTAL
FÖRARUTBILDNING	19 år eller yngre	2	1				3
	20 - 24 år	95	69	54	52	56	326
	25 - 29 år	63	71	46	60	76	316
	30 - 34 år	52	35	52	52	57	248
	35 - 44 år	53	58	63	59	90	323
	45 - 54 år	27	27	29	33	31	147
	55 år eller äldre	5	8	5	5	13	36
	Uppgift saknas						
LÄRLING	19 år eller yngre					2	2
	20 - 24 år		30	124	214	543	911
	25 - 29 år		66	151	254	541	1 012
	30 - 34 år		30	87	128	289	534
	35 - 44 år		32	101	168	413	714
	45 - 54 år		22	55	90	199	366
	55 år eller äldre		5	11	13	33	62
	Uppgift saknas			2		11	13
YRKESVUX	19 år eller yngre	127	292	53	59	34	565
	20 - 24 år	3 728	3 763	1 641	2 244	2 089	13 465
	25 - 29 år	2 820	2 235	1 273	2 026	1 865	10 219
	30 - 34 år	1 619	1 689	1 002	1 618	1 427	7 355
	35 - 44 år	2 260	2 700	1 297	1 941	1 777	9 975
	45 - 54 år	1 299	1 349	587	1 105	1 015	5 355
	55 år eller äldre	228	167	68	204	170	837
	Uppgift saknas	222	3		72	37	334
TOTAL		12 600	12 652	6 701	10 397	10 768	53 118

MÄLARDALSRADET

www.malardalsradet.se

*Mälardalsrådet är en samverkansorganisation för kommuner och landsting i Stockholm-Mälardalenregionen.
Vi stärker regionens internationella konkurrenskraft genom att vara en mötesplats för politik, näringsliv och akademi.*

Samarbetet gör oss starka!